7/521

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

SAYI : KDD.SÖ.1.01/ 3177 ..../06/2003
KONU: Yazılı Soru Önergesi

19 HAZİRAN 2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 23.05.2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/521- 1727/7331 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan Mersin Milletvekili Ali OKSAL'a ait 7/521- 1727 nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımız görüşleri ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Sami GÜÇLÜ
Bakan

EKLER:
EK-1: Görüş (1 adet- 4 sayfa)

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : Ali OKSAL
Mersin Milletvekili

Esas No : 7/521-1727

Bugün ülkemizde nüfusumuzun %40'ı tarımla uğraşmaktadır. Tarım ürünleri içinde halkımız için en önemlisi olan buğdayın alım fiyatının belirlenmesinde üreticiyi memnun edecek bir rakamın verilmesi çok önemlidir. Çukurova Bölgesinde hasat zamanın yaklaşmakta olduğu şu günlerde, taban (alım) fiyatının belirsizliği ve geçmiş yıllardaki uygulamalarda, tatmin edici fiyat verilmeyişi, üreticilerde bu yıl için de kaygı uyandırmaktadır. Üreticilerimiz buğday alım fiyatının gerçekçi rakamlarla bir an önce açıklanmasını beklemektedir.

Bu konuyla ilgili olarak,

SORU 1) Her yıl, ürün hasat edilmeden önce, fiyat tespiti yapılıp bunun belli bir takvime bağlanması gerekmektedir. Bu konuyla ilgili bir çalışmanız var mı? Varsa ne aşamadadır?

CEVAP 1) 2003/2004 Dönemi Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında 2003/5648 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 30 Mayıs 2003 tarih ve 25123 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Karar gereğince Toprak Mahsulleri Ofisi hububat ve çeltik alım-satım faaliyetlerini gerçekleştirmeye, alt yapısı hububat alım-satımı için yeterli olan iç ve/veya dış borsalarda alım-satım ve vadeli işlemler yapmaya, iç piyasalarda, borsa bulunmayan veya yeterli olmayan yerlerde alım yapmaya, ürün fiyatlarını ve alım-satım esaslarını Ana Statüsünün 4'üncü maddesi çerçevesinde belirlemeye ve satım fiyatlarını, Aralık 2003 döneminde Haziran 2003 dönemi alım fiyatlarının asgari % 30 fazlasına gelecek şekilde aylar itibariyle tespite yetkili kılınmış olup, ürün bedellerinin % 50'sinin teslimatını müteakip, bakiyesinin de en geç 30 gün içerisinde ödeneceği hükme bağlanmıştır.

TMO'ca, fiyat tespitine yönelik çalışmalara her yıl Mart ayı itibariyle başlanmaktadır.

Hububat alım fiyatları tespit edilirken, yurtiçi üretim miktarı, ürünün tarla maliyeti, dünya fiyatları, serbest piyasa ve borsa fiyatları ile enflasyon hedefi, üretimin sürdürülebilirliği gibi unsurlar dikkate alınmakta, çiftçi kârı da eklenmek suretiyle gerçekçi bir fiyat tespiti yapılarak alım ve satış fiyatları birlikte açıklanmaktadır. Böylece, sanayicinin buğday ihtiyacını finansmanı ölçüsünde

piyasadan temin etmesi teşvik edilmekte, kademeli fiyat artışı ile de üretici ürününün piyasaya arzı zamana yayılırken, üretici ürününü değerinden satma imkanı bulmakta ve TMO düzenleme görevi için yeterli miktarda alım yapmak suretiyle piyasada istikrarın oluşmasını sağlamaktadır.

SORU 2) Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yetişen makarnalık ve ekmeklik buğdayların (taban) alım fiyatı ne zaman açıklanacaktır.

Ayrıca Hasat zamanı çok yakın olan, Çukurova Bölgesinde yetişen ekmeklik "Kırmızı Yarı Sert Buğday"ın alım fiyatının 20 Mayıs 2003'e kadar açıklanması düşünülmekte midir?

CEVAP 2) TMO hububat alım fiyatları, 31 Mayıs 2003 tarihi itibariyle aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

2003/2004 FAALİYET DÖNEMİ ALIM FİYATLARI (TL/KG)

ÜRÜNLER	2003 Başlangıç Alım Fiyatı
MAKARNALIK BUĞDAYLAR	
1-Anadolu Durum	367.000
2-Diğer Durum	345.000
Düşük Vasıflı Durum	306.000
II-EKMEKLİK BUĞDAYLAR	
1-Anadolu Beyaz Sert	325.000
2-Anadolu Kırmızı Sert	325.000
3-Kırmızı Yarı Sert	310.000
4-Beyaz Yarı Sert	310.000
5-Diğerleri (Kırmızı-Beyaz)	275.000
Asgari Alım Fiyatı (Yemlik Buğ.)	250.000
III-ARPALAR	
1-Beyaz	215.000
2-Siyah ve Çakır	200.000
IV-ÇAVDAR	225.000
V-YULAF	250.000
Asgari Alım Fiyatı (Arpa, Çavdar, Yulaf)	180.000
VI-MISIR	310.000

SORU 3) Açıklanacak olan Kırmızı Yarı Sert Buğdayın alım (taban) fiyatının 400.000 TL/kg rakamı altına düşmesi üreticiyi mağdur edecektir. Ayrıca makarnalık buğdayın da taban fiyatının 425.000 TL/kg altına düşmemesi gerekmektedir. Bunların altında bir rakam tespit edilmesi düşünülüyorsa sebepleri nelerdir?

CEVAP 3) TMO Ekmeklik Buğday alım fiyatları, geçen yıla göre % 41,3 ile % 46,5 oranında artırılmıştır. TMO'nun baz aldığı Anadolu Kırmızı Sert Buğdayın (325.000.-TL) dolar bazında karşılığı 217.5 $/ton olup, dünya FOB fiyatı ise 144 $/ton'dur. Kırmızı Yarı sert Buğdayın fiyatı 310.000.-TL/Kg olarak açıklanmıştır. Bu buğdayın fiyatı geçen yıla göre % 46,5 oranında artırılmış olmaktadır.

SORU 4) ABD ve AB ülkelerinde olduğu gibi üreticilerin bir araya geldiği ve tarım ürünleri fiyatlarını belirlediği bir "Tarım Borsası" kurmayı düşünüyor musunuz? Buna yönelik bir çalışma varsa ne aşamadadır?

CEVAP 4) Bugün ülkemizde 113 adet ticaret borsası mevcut olup bunların hepsinde tarım ürünleri alım ve satımı yapılmaktadır. Mevcut borsaların çoğunda depo, iletişim ağı, kantar ve laboratuar gibi alt yapı imkanları açısından eksiklikler bulunmaktadır. Ülkemizde faaliyet gösteren borsaların büyük bir kısmı borsacılık işlemlerinden çok tescil işlemi yapmaktadır. Borsaların genelinde, toplam ticaret hacimleri ve fiyat oluşumu, üretimin yönlendirilmesi ve ürün standardizasyonu gibi işlevsel özellikler oldukça düşüktür.

Haziran 1998'de Dünya Bankası ile 4 Milyon Dolarlık Kredi anlaşması imzalanmış olup hububat ve pamuk ürünleri konusunda 7 Ticaret Borsası (hububat borsaları olarak; Edirne, Eskişehir, Konya ve Polatlı Ticaret Borsaları, Pamuk borsaları ise; İzmir, Adana ve Şanlıurfa Ticaret Borsaları) Ürün İhtisas Borsası olarak belirlenmiştir. Proje yürütücü kuruluşu olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TOBB, İşbirlikçi Kuruluşlar ise Hazine Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Türk Standartları Enstitüsü ve Toprak Mahsulleri Ofisi olup, çalışmalar devam etmektedir.

Ürün Borsalarının Geliştirilmesi konusunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı birinci derecede sorumlu kuruluş değildir. Dolayısıyla Bakanlığımız, sorumlu kuruluş olan Sanayi ve Ticaret Bakanlığının uhdesinde yer alan ürün borsaları konusu ve Ürün Borsalarını Geliştirme Projesi faaliyetlerinin dışında kalmaktadır. Ancak, Bakanlık olarak, bu projenin bir komponenti olan Lisanslı Depoculuk ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik çalışmalarına aktif olarak katılım sağlanmıştır. Üreticinin fiyat dalgalanmalarından kaynaklanabilecek zararlarını elimine eden vadeli işlem (futures)

piyasalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde ilk vadeli işlem borsası olacak olan "İzmir Vadeli İşlem Borsası" nın yasal ve teknik altyapı çalışmaları tamamlanmış olup, 2003 yılı sonunda faaliyetlerine başlaması beklenmektedir.

SORU 5) Bizde mevcut olan ve tersine işleyen, tüccarların bir araya gelip fiyat belirlediği, (ve üreticilerimiz ile tüketicilerimizi mağdur eden) düzeni değiştirmeye yönelik bir çalışmanız var mı? Varsa bu çalışma ne zaman hayata geçecek?

CEVAP 5) Borsa faaliyetleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığının uhdesinde olup, anılan Bakanlıkça yürütülen ve Dünya Bankasınca finanse edilen "Tarımsal Ürün Borsalarının Geliştirilmesi Projesi" kapsamında yürütülen çalışmalara Bakanlığımızca gerekli destek ve katkı sağlamaktadır.

Gelişmiş borsalarda kullanılan Korbey Sistemi, genelde sadece ajanların ve tüccarların bulunduğu ve birbirlerinden alım-satım yaptıkları işlemlere yönelik olarak kullanılan bir sistem olup bir dönem İzmir ve Adana borsalarında kullanılmış olmakla birlikte halen fiili olarak böyle bir uygulama yoktur. Sistem, üretici tüccar ve sanayicinin de birlikte yer aldığı satış salonlarında alım-satım şeklinde işlemektedir. Bu çerçevede, Adana, Ankara, Bursa, Edirne, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya ve Polatlı Borsalarında üreticinin de ajan, tüccar ve sanayici ile birlikte yer aldığı salon satışları yapılmaktadır. Ancak Türkiye genelinde, bir kısmı aktif olmayan 26 borsada Satış Salonu bulunmaktadır.

Mevcut sistemde TMO, hububat alımı satımı hakkında Karar hükümleri çerçevesinde alımı yapmaktadır. Özel sektör de, izlenen alım ve satış politikaları ile alım ve satım fiyatları arasına makul bir marj konulmak suretiyle aynı anda ilan edilerek alım yapmaya teşvik edilmektedir. Kademeli olarak artan alım fiyatları ile üreticinin ürününü pazara yoğun şekilde arzının zamana yayılması sağlanmaktadır. Böylece üretici ürününü değerinden satabilmektedir. Bu şekilde düzenlenen TMO destekleme alım ve satış fiyatları borsa fiyatları üzerinde de etkili olmaktadır.

TMO'nun yanı sıra üretici, tüccar, sanayici olmak üzere serbest piyasa alıcı- satıcı arasında belirlenmektedir. TMO'nun görevi daha çok alım yapmak değil, hububat fiyatları denge unsuru görevi yapmaktır. Üretici, tüketici ve tüccar arasındaki dengeleri gözetmek suretiyle sektörün düzgün çalışmasını sağlamaktır.